

DROŠĪBAS PRASĪBAS UN PRETPLŪDU PASĀKUMI ŪDENSMALU LABIEKĀRTOŠANĀ

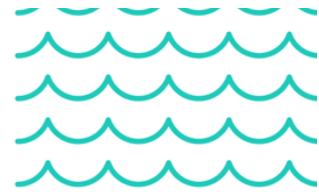
Pārskats veikts “Publisko un privāto partnerattiecību biedrības “Zied zeme”” projektā „Daugavas upes baseina ekonomiskā potenciāla attīstība” (DaugavAbasMalas) Nr.18-00-A019.332-000002, kas tiek īstenots Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam apakšpasākumā “Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība”.

Par pārskata saturu ir atbildīgs tā autors Guntis Zilberts.

Pārskata autors nav atbildīgs par ziņojumā iekļautās informācijas tālāku izmantošanu un tās radītajām sekām. Pārpublicēšanas, citēšanas vai citādas izmantošanas gadījumā atsauce uz pārskatu un tā autoru ir obligāta.

Pārskats neatspoguļo finansētāja viedokli.

2018.gada 7.novembris

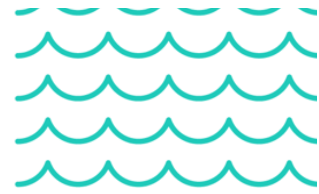
Normatīvo aktu regulējums

Ūdens apsaimniekošanas likums (stājās spēkā 2002. gada 15. oktobrī), kurā pārņemtas Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra direktīvas 2000/60/EK, kas nosaka struktūru Eiropas kopienas rīcībai ūdeņu aizsardzības politikas jomā (Ūdens struktūrdirektīva) prasības. Likuma mērķis cita starpā ir izveidot tādu virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas sistēmu, kas veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni. Saskaņā ar minētā likuma 8. pantu tie noteikti šādi upju baseinu apgabali: Daugavas, Lielupes, Gaujas un Ventas baseinu apgabali, kuriem ir jāizstrādā upju baseinu apsaimniekošanas plāni.

Teritorijas attīstības plānošanas likums (stājās spēkā 2011. gada 1. decembrī), kura mērķis ir panākt, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku. Likuma 5. pantā ir noteikti teritorijas attīstības plānošanas līmeņi un izstrādājami dokumenti, proti, reģionālajā līmenī tie ir plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma, savukārt vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojums, lokālplānojums un detālplānojums.

Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumi Nr. 240 "**Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi**", kuri nosaka vispārīgās prasības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanai, teritorijas izmantošanai un apbūvei, piemēram, prasības ūdeņu teritoriju plānošanai un izmantošanai: teritorijas plānojumā, lokālplānojumā vai detālplānojumā norāda publiskās peldvietas un atpūtas vietas pie publiskajiem ūdeņiem; dabisko ūdenstilpju un ūdensteču akvatorijas teritoriju aizliegts samazināt, piemēram, veicot teritorijas uzbēršanu vai veidojot mākslīgas salas, izņemot noteikumos uzskaitītos gadījumus; teritorijas plānojumā atbilstoši mēroga noteiktībai paredz piekļuves iespējas publiskajiem ūdeņiem; plānojot ūdensobjektu izmantošanu, teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā var noteikt attālumu no krasta līnijas, kādā attiecīgajā ūdensobjektā var izvirzīt infrastruktūras būves un objektus; teritorijas plānojumā un lokālplānojumā publiskajos ūdeņos var noteikt teritorijas, kurās atļauts izvietot peldbūves pakalpojumu objektu ierīkošanai; teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā var noteikt ūdensteču posmus vai ūdenstilpju daļas, kurās ir ierobežota tādu kuģošanas un citu peldošo līdzekļu izmantošana, kuriem ir iekšdedzes dzinēji; teritorijas plānojumā un lokālplānojumā nosaka izmantošanas veidu ierobežojumus ūdenstilpēs un ūdenstecēs, kas noteiktas par riska ūdensobjektiem saskaņā ar normatīvajiem aktiem par riska ūdensobjektiem;

Savukārt Ministru kabineta noteikumi Nr.418 par riska ūdensobjektiem nosaka virszemes ūdensobjektus, kuros pastāv risks nesasniegt **Ūdens apsaimniekošanas likumā** noteikto labu

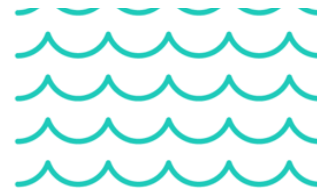

virszemes ūdeņu stāvokli minētajā likumā paredzētajā termiņā (turpmāk – riska ūdensobjekti) un prasības riska ūdensobjektu aizsardzībai. Riska ūdensobjektu saraksts ir aktualizēts [grozījumos](#) 2017.gada 4.aprīlī. Tā 1.tabulā ir uzskaitīti 35 riska ūdensobjekti Daugavas upju baseinu apgabalā.

Tāpat Ministru kabineta līmenī ir pieņemts regulējums attiecībā uz peldvietu izveidošanu, uzturēšanu, kā arī ūdens kvalitātes nodrošināšanas jautājumiem: Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692 "[Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība](#)". Šie noteikumi nosaka peldvietas izveidošanas un uzturēšanas kārtību, peldvietas, kurās ūdens monitoringu peldsezonas laikā veic par valsts budžeta līdzekļiem, drošības un higiēnas prasības peldvietām, prasības sabiedrības informēšanai un kārtību, kādā izvietojami informatīvie uzraksti vai simboli par peldvietu, prasības peldvietu ūdens monitoringam, peldvietu ūdens kvalitātes novērtēšanas un klasificēšanas kārtību, prasības peldvietu ūdens aprakstiem un pasākumus peldvietu ūdens kvalitātes nodrošināšanai un cilvēku veselības aizsardzībai. Minēto Ministru kabineta noteikumu 8. punkts nosaka, ka peldvietu izveido saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto (atļauto) izmantošanu. Peldvietas robežas nosaka pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgā peldvieta atrodas.

Valsts atbalsts pretplūdu pasākumiem 2016.-2021. gadam tiek realizēts caur specifisko atbalsta mērķi (SAM) 5.1.1. un SAM 5.1.2. SAM 5.1.1. nosacījumus, otrās un trešās kārtas projektu sarakstu var apskatīt [Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Novērst plūdu un krasta erozijas risku apdraudējumu pilsētu teritorijās" projektu iesniegumu otrās un trešās atlases kārtas īstenošanas noteikumi](#). Tie nosaka kārtību, kādā īsteno darbības programmas šajā SAM laika posmā no 2016.-2021. gadam, mērķi un mērķa grupu, atbalstāmo darbību un izmaksu attiecināmību. SAM mērķis ir pielāgoties klimata pārmaiņām, samazinot augstu plūdu risku, un nodrošināt iedzīvotājiem kvalitatīvu dzīves vidi, kā arī saimnieciskās darbības konkurētspēju un turpmāku pastāvēšanu. Specifiskais atbalsta mērķis 5.1.2 "Samazināt plūdu riskus lauku teritorijās" ir samazināt plūdu apdraudējumu valstij piederošo hidrobūvju aizsargātajās un regulēto potomālo upju piegulošajās platībās, tā veicinot uzņēmējdarbības attīstību, uzlabojot iedzīvotāju dzīves kvalitāti, kā arī palielinot dabas teritoriju vērtību, pievilcīgumu un produktīvu izmantošanu Latvijas lauku teritorijās. Atbalstāmās darbības ir esošo valsts meliorācijas sistēmu – hidrotehnisko būvju – pārbūve un atjaunošana; potomālo upju regulēto posmu atjaunošana un pārbūve; dabiskas teritorijas (zaļās infrastruktūras) pilnīga vai daļēja atjaunošana un videi draudzīgu meliorācijas sistēmas vides elementu izmantošana plūdu riska novēršanai.

Ieteikumi rīcībai

Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumos Nr. 240 "[Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi](#)" 58.punkta 3. apakšpunkts nosaka, ka viens no ūdeņu teritorijas galvenajiem izmantošanas veidiem ir ūdens telpas publiskā izmantošana. Savukārt 5.4. nodaļa vispārīgi iezīmē prasības ūdeņu teritoriju plānošanai un izmantošanai.

Vispirms izvēlas atpūtas vietas novietojumu. Konstatē, vai pie izvēlētajās vietas ir iespējams piekļūt un to, vai piekļuves ceļš ir iezīmēts pašvaldības lokālplānojumā un detālplānojumā. Būtu ieteicams izvēlēties tādu vietu, kur piekļuves ceļš ir iezīmēts, lai pašvaldība varētu nodrošināt tā uzturēšanu, vai sadarboties tā uzturēšanā ar atpūtas vietas apsaimniekotāju. Jāizanalizē, vai atpūtas vieta atrodas riska ūdensobjekta krastā un tad, ja tā ir, jāizprot šie riski un to potenciālā ietekme uz atpūtas vietas izmantošanu.

Konstatē, vai atpūtas vietas teritorijā upes krasts erodē, vai tam būs nepieciešama stiprināšana un to, cik lielā apjomā darbi būtu veicami. Atpūtas vietu nedrīkst ierīkot vietās, kur ir bīstams slīpums, krauja vai nogāze. Ja tā tomēr ir, vai taka/ceļiņš no atpūtas vietas tieši ved uz ūdensobjektu vai stāvu krauju, paredz drošas margas vai aizsargbarjeras ne mazāk kā 0,90 m augstumā.

Attīstot atpūtas vietu Daugavas krastā tā, lai tā būtu pieejama tūristiem un laivotājiem, ņemot vērā labās prakses piemērus Gaujas krastos Gaujas Nacionālajā parkā, minimālās tūristu vajadzības apmierinātu gludi pļauta, līdzena telšu vieta ne mazāk kā 400 m² (10 telīm), sausā tualete, atkritumu konteiners, ugunsкура vieta un nojume mantu un laivu novietošanai. Būtu nepieciešams atpūtas vietā izvietot norādnes par tuvākajām apdzīvotajām vietām, apskates punktiem, veikaliem, degvielas uzpildes stacijām, medpunktiem. MK noteikumi Nr. 240 apraksta vispārīgas prasības pasažieru kuģu, jahtu, laivu piestātnes un peldbūves izvietošanai. Tās ierīko, ievērojot būvniecības, dabas aizsardzības un vides pieejamības jomu regulējošo normatīvo aktu prasības. Noteikts, ka atbilstoši piestātnes kapacitātei jāparedz arī automašīnu stāvlaukums ar pietiekamu stāvvietu skaitu.

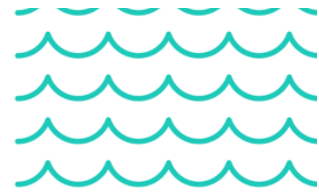
Ja atpūtas vietā plānots attīstīt jahtu un laivu piestātņi, tad platformu un uzbrauktuves izbūvē, ievērojot vides pieejamības un drošības prasības: aprīko ar margām un drošības apmalēm, izvēlas tādus izmērus, kas nodrošina pietiekamas manevrēšanas iespējas, pielieto neslīdošus ieseguma materiālus.

Būvējot laivu slīpus, uzbrauktuves slīpums nedrīkst pārsniegt 1:12 vai 8 %. Vietās, kur uzbrauktuves ir pakļautas laikapstākļiem, nodrošina lietūsūdeņu novadīšanu.

Plānojot peldbūvju izvietojumu, nodrošina brīvu piekļuvi publiskajiem ūdeņiem un paredz nepieciešamo inženierinfrastruktūras nodrošinājumu (ūdens, elektrība, degviela).

Šajos MK noteikumos aprakstīti arī publisko atpūtas vietu labiekārtošanas principi. Noteikts, ka atpūtas vietas iekārto atbilstoši higiēnas un vides aizsardzības prasībām, paredzot atkritumu

savākšanas vietas un vides pieejamības prasībām atbilstošas tualetes. Ja atpūtas vietā ir plānots izveidot publiski pieejamu peldvietu, tad to ierīko, ievērojot prasības, kas noteiktas normatīvajos aktos par peldvietas izveidošanu un uzturēšanu, kā arī vides pieejamības prasības. Prasības peldvietas izveidošanai nosaka [Ministru kabineta noteikumi Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība"](#).

Nevar izslēgt, ka tūristiem un laivotājiem paredzētajā atpūtas vietā cilvēki dosies peldēties. Līdz ar ko būtu pragmatiski paredzēt drošas un labiekārtotas peldvietas izveidošanu. Ja tas nav iespējams, tad atpūtas vietā ir nepieciešams izvietot brīdinājuma zīmes, ka peldēties ir bīstami. Savukārt, peldvietai, ja tāda tiek izveidota atpūtas vietā, jābūt norobežotai, apsaimniekotājam jānodrošina ērta pieeja peldvietas ūdenim, drošs ūdensobjekta pamata reljefs un aizsardzība pret bīstamiem ģeoloģiskiem procesiem (piemēram, krasta nogruvumiem, noslīdējumiem) u.c., kas aprakstīti augstākminētajos noteikumos.

Attīstot publiskas atpūtas vietas, labiekārtojot un izvietojot norādnes, vēlams vadīties pēc [universālā dizaina principiem](#), jāievēro vienlīdzīgu iespēju princips: jāpievērš īpaša uzmanība ērtai un drošai piekļūšanai tostarp ar bērnu ratiņiem, senioru un cilvēku ar invaliditāti vajadzībām.

MK noteikumi Nr. 240 paredz, ka izstrādājot teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, ņem vērā paaugstinātās bīstamības objektus, ģeoloģiskā riska teritorijas, plūdu riska teritorijas, paaugstinātās ugunsbīstamības riska teritorijas un sprādzienbīstamus objektus, piesārņotas un potenciāli piesārņotas teritorijas, aviācijas nelaimes gadījumu riskus (gaisa kuģu pacelšanās un nolaišanās zonā). Būvniecība ir aizliegta aktīvu karsta procesu, krastu erozijas, zemes noslīdējumu, izskalojumu un citās paaugstinātā ģeoloģiskā riska teritorijās, izņemot tādas būves, kas paredzētas riska faktoru mazināšanai.